

Stichting voor Bodemkartering
Postbus 98
6700 AB Wageningen
Tel. 08370-19100

Rapport nr. 1637
Project nr. 65.5711

AANVULLEND HISTORISCH-GEOGRAFISCH ONDERZOEK
RUILVERKAVELING ZUNDERT

J.A.J. Vervloet

Wageningen, juni 1982

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm en op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Stichting voor Bodemkartering en de Landinrichtingsdienst.

164799

Eindredactie: J.C. van den Top

WOORD VOORAF

In opdracht van de Landinrichtingsdienst te Utrecht heeft de Stichting voor Bodemkartering een historisch-geografisch onderzoek uitgevoerd voor het landschapsplan in de ruilverkaveling Zundert, ter aanvulling op het cultuurhistorisch onderzoek waarvan de resultaten zijn opgenomen in ons rapport nr. /452 1542 "Ruilverkaveling Zundert, Bodemgesteldheid en bodemgeschiktheid" (maart 1982).

Het doel van het historisch-geografisch onderzoek was: enkele herkenbare elementen te inventariseren en onderzoeksthema's te signaleren voor eventueel voortgezet onderzoek.

Gezien de beperkte hoeveelheid tijd die voor het onderzoek beschikbaar was, moeten de hierna volgende resultaten als zeer globaal worden beschouwd.

De inventarisatie werd verricht door het hoofd van de afd. Historische Geografie en Cultuurhistorisch Landschapsonderzoek, Drs. J.A.J. Vervloet. De organisatorische leiding had het hoofd van de afd. Opdrachten, Ing. H.J.M. Zegers.

DE DIRECTEUR VAN DE STICHTING
VOOR BODEMKARTERING

Ir. R.P.H.P. van der Schans

	b1z.
INHOUD	
WOORD VOORAF	3
1 LIJST VAN IN HET LANDSCHAP HERKENBARE OBJECTEN VAN HISTORISCH-GEOGRAFISCHE AARD	7
1.1 Oude akkers en huiskampen	7
1.1.1 Nr. 1 t/m 8: De oude akkers rond Achtmaal	7
1.1.2 Nr. 9 t/m 11: De oude akkers van Ostayen	7
1.1.3 Nr. 12 en 13: De oude akkers van Zaagput	8
1.1.4 Nr. 14 en 15: De oude akkers van de Wielhoef	8
1.1.5 Nr. 16 t/m 18: De oude akkers van Weimeren/Wernhout	8
1.1.6 Nr. 19: De oude akkers van de Riethovense hoef	9
1.1.7 Nr. 20 en 21: De oude akkers van Ter Eik	9
1.1.8 Nr. 22: De oude akkers van Groot Maarbergen	9
1.1.9 Nr. 23: De oude akkers van Wildert	9
1.1.10 Nr. 24: De oude akkers van Groot-Zundert	10
1.1.11 Nr. 25: De oude akkers van Klein-Zundert/Stuivezand	10
1.1.12 Nr. 26: De oude akkers op de Raamberg	10
1.1.13 Nr. 27: De oude akkers oostelijk van het huidige Klein-Zundert	11
1.2 Secundaire ontginningen	11
1.3 Tertiaire ontginningen	12
1.4 Andere verschijnselen van historisch-geografische aard	12
2 TOELICHTING	13
3 ONDERZOEKSTHEMA'S	14

BIJLAGE

Kaart met objecten van historisch-geografische aard
(schaal 1 : 25 000)

1 LIJST VAN IN HET LANDSCHAP HERKENBARE OBJECTEN VAN
HISTORISCH-GEOGRAFISCHE AARD IN DE RUILVERKADELING
ZUNDERT (voor de ligging zie kaart 1 : 25 000)

1.1 Oude akkers en huiskampen

1.1.1 Nr. 1 t/m 8: De oude akkers rond Achtmaal

Nr. 1 t/m 5 vormen bij een bij elkaar behorend groepje. Ze liggen rond een driehoekig, thans volgebouwd, pleintje dat wij beschouwen als de oorspronkelijke kern. Achtmaal is gedeeltelijk hertogelijk: 12e eeuw.

Nr. 1 is nog duidelijk zichtbaar in het terrein. Grotendeels omgeven door oude wegen. Tweedeling. Aan pleinzijde huispercelen, daarachter wat jongere uitbreiding?

Nr. 2 is een goed zichtbaar, door oude wegen omsloten complex.

Nr. 3 kan wellicht samen met de nrs. 4 en 5 als één geheel worden opgevat. Begrenzing van dit blok zou kunnen worden geaccentueerd.

Nr. 4 en 5. Zie 3. Hoofdzakelijk volgebouwd met boerderijen en huizen achter de oude kern rond het pleintje.

Nr. 6. De Geest. Behorend bij de hoeve van die naam. Hertogelijk goed: 12e eeuw. Ligging hoeve niet bekend. Onregelmatige percelen. Duidelijke ligging. Noord een oude weg, zuid een oude perceelsscheiding, zuidoost moeilijk meer herkenbaar: behoefte aan een accentuering.

Nr. 7. Akker aan de Kloothoef. Onregelmatig van vorm. Duidelijk herkenbare eenheid, begrensd door oude weg en oude perceelsscheiding. Ouderdom onbekend. Gelijkt op 6; misschien even oud?

Nr. 8. Een naamloze akker. Onregelmatig van vorm. Duidelijk herkenbaar begrensd door wegen en perceelsscheidingen. Wellicht een oud onderdeel van de Kloothoef en behorend bij een thans verdwenen oude boerderij?

1.1.2 Nr. 9 t/m 11: De oude akkers van Ostayen

Karakteristiek kenmerk is hun onregelmatigheid. Ze zijn ontstaan uit samengroeiing van kleinere kampen. Nederzetting niet hertogelijk, wel gecompliceerd geheel. Datering 13e of 14e eeuw. Eerste vermelding 1487.

Nr. 9. Grootste akkercomplex. Wellicht ook oudste gezien de ligging t.o.v. de boerderij. Duidelijk herkenbaar. Omgeven door een ringweg.

Nr. 10. Feitelijk een reeks aan elkaar gegroeide of naast elkaar liggende huiskampen. Zuid: oude wegen: noord: oude perceelsscheidingen.

Nr. 11. Kleinere pendant van 9. Duidelijk herkenbaar.

1.1.3 Nr. 12 en 13: De oude akkers van de Zaagput

Kenmerk: grote percelen. Grootgrondbezit. Einzelhof. De Zaagput is hertogelijk: 12e eeuws.

Nr. 12. Ligt tegenover de hoeve. Zal de oudste akker zijn. Aan noordoost- en zuidzijde duidelijk herkenbaar. Begrenzing: oude wegen en perceelsscheidingen. Aan de westzijde doorsneden door de oude E 10. Vereist wellicht restauratie?

Nr. 13. Vermoedelijk een jongere afsplitsing of uitbreiding van de Zaagput. Begrenzing over het algemeen vaag. Herkenbaar door grotere percelen dan de omgeving.

1.1.4 Nr. 14 en 15: De oude akkers van de Wielhof

Grote onregelmatige percelen. Oorspronkelijk grootgrondbezit. Einzelhof. De Wielhof is hertogelijk: 12e eeuws. Ook hier heeft op-splitsing e/o uitbreiding plaatsgevonden. Waarschijnlijk is de Lent (Lent = Linde, dus een bosontginning) jonger. De oude akkers van de Lent en van de Wielhof zijn tamelijk duidelijk begrensd door oude wegen en perceelsscheidingen.

1.1.5 Nr. 16 t/m 18: De oude akkers van Weimeren/Wernhout

Groot aaneengesloten akkercomplex, waarbinnen evenwel verschillende afzonderlijke onderdelen kunnen worden onderscheiden.

Nr. 16. Betreft de oude akkers van Weimeren. Deze nederzetting is hertogelijk: 12e eeuws. Twee onderdelen: huiskampen bij de twee oude boerderijen op Weimeren en ten oosten daarvan een groot open akkercomplex. Begrenzing duidelijk: gedeeltelijk oude wegen; gedeeltelijk enigszins slingerend verlopende perceelsscheidingen. Het grote akkercomplex is opgebouwd uit vierkante en rechthoekige percelen, oorspronkelijk door greppels van elkaar gescheiden.

Nr. 17. Betreft de akkers ten noorden van Wernhout. Wernhout is hertogelijk. Bijbehorend akkercomplex daarom waarschijnlijk 12e eeuws. Hoofdstructuur van akker 17 duidt op een driedeling. Akker verder tamelijk heterogeen qua parcelering. Dit kan wijzen op een geleidelijke ontwikkeling. Over het algemeen duidelijk herkenbare begrenzing door oude wegen. Aan de oostzijde minder duidelijk door aanleg oude E-10.

Nr. 18. Kan evenals Nr. 16 en 17 dateren uit de 12 eeuw. Heeft wel een iets ander karakter. Meer een kampenlandschap, althans in de 19e eeuw. Aan de oostzijde begrensd waar de percelen kleiner worden (ter hoogte van de boerderij De Oosten). Verdere begrenzing wel duidelijk. Noord: oude weg; zuid: rand van het dal van de Weerij.

1.1.6 Nr. 19: De oude akkers van de Riethovense hoef

De Riethovense hoef is waarschijnlijk de oude Rijthof of Ladders hoeve. Was een hertogelijk goed. Datering 12e eeuw. Valt in verschillende stukken uiteen. Kern wellicht de grote percelen aan weerskanten van de hoef. Naar het noorden en naar het westen misschien wat latere uitbreidingen veelal bestaande uit kleinere percelen. Daarbij zo te zien een verlaten huisplaats (aangepijld) die nader onderzoek vraagt. Begrenzing bestaat uit oude perceelsscheidingen. Aan de westzijde is deze moeilijk meer herkenbaar. Echter hoofdzakelijk lopend op de 10 m + NAP-lijn langs de rand van het dal van de Kleine Beek.

1.1.7 Nr. 20 en 21: De oude akkers van Ter Eik

Het goed Ter Eik was hertogelijk. Datering 12e eeuw. Ligging boerderij onebekend. Misschien de hoeve tussen 20 en 21. Blauwe hoef met akker 20 dan wellicht een latere ontwikkeling. Begrenzing aan de zuidzijde de staatsgrens, waarvan het verloop reeds in de Middeleeuwen was vastgesteld (uiteraard tussen andere territoriale eenheden dan nu). Aan de noordzijde: oude wegen.

1.1.8 Nr. 22: De oude akkers van Groot Maarbergen

Groot Maarbergen (niet Maalbergen) is niet hertogelijk. Waarschijnlijk 13e of 14e eeuws. Eerste vermelding in 1428. Kern gevormd door enige grote onregelmatige percelen bij de hoeven. Waar de oorspronkelijke hoeve ligt is ons thans nog niet duidelijk. De door ons aangehouden begrenzing van de oudste akkers die bij dit goed horen bestaat uit oude perceelsgrenzen. De begrenzing is het duidelijkst aan de westzijde, langs de rand van het dal van de Weerij.

1.1.9 Nr. 23: De oude akkers van Wildert

Wildert is niet hertogelijk. Waarschijnlijk 13e of 14e eeuws. Eerste vermelding in 1524. Groot rechthoekig blok begrensd door oude wegen: aan de oostkant begrensd door naaldhoutpercelen. In 1890 groot open complex.

1.1.10 Nr. 24: De oude akkers van Groot-Zundert

Gesitueerd binnen Zundert-Hertog. Er kunnen zich daarom hierin perceelscomplexen bevinden uit de 12e eeuw. Wellicht de stukken die oorspronkelijk hebben behoord tot de drie hertogelijke goederen in deze omgeving: het hof te Laar; het hof bij de Akkermolen en het hof aan het einde van de Molenstraat (plaats van de eerste twee hoven is bij benadering op de kaart aangegeven). Daartussen is naderhand de planmatige nederzetting Groot-Zundert gesticht. Het is een straatdorp met aan weerskanten van de weg bebouwing. Deze structuur sluit niet geheel aan bij de aangrenzende percellering. Oude akkers Groot-Zundert kenmerkten zich door hun openheid. Thans is dit beeld door de boomkwekerijen geheel verloren gegaan. Begrenzing van het complex langs de rand van het dal van de Kleine Beek en langs de rand van het dal van de Weerijs. Voorts doorsneden door een aantal oude wegen.

1.1.11 Nr. 25: De oude akkers van Klein-Zundert/Stuivezand

Middeleeuwse kerk van Klein-Zundert wordt reeds in 1157 vermeld. Allodiaal goed. Archeologische vondsten uit 1000-1100 AD. Waarschijnlijk een verlaten nederzetting. Kerkhof (aangegeven op de kaart) een aantal jaren terug opgegraven. Nederzetting wellicht gesitueerd langs het dal van de Moersloot? Stuivezand, aan de andere zijde van het akkercomplex misschien later. Geen oude vermeldingen gevonden (laat genoemd: 1633). Dit (jonge) dorp ligt zuidelijk van een stuifgevoelige zone binnen het akkercomplex. Op oude bewoning langs de noordzijde van het complex wijzen voorts de grote huiskampen die ten oosten van het kerkhof langs de Moersloot liggen. Het akkercomplex is geheel door natuurlijke grenzen begrensd. Noord: rand dal van de Moersloot; zuid: rand van het dal van Weerijs; west: rand van een natuurlijke laagte. Grenzen geaccentueerd door oude wegen en perceelsscheidingen. Op het akkercomplex bevinden zich nog talrijke oude wegen (middeleeuws).

1.1.12 Nr. 26: De oude akkers op de Raamberg

Complex percelen bestaande uit onregelmatige kavels. Waarschijnlijk 12e of 13e eeuws. Duidelijk begrensd door oude wegen en perceelsscheidingen.

1.1.13 Nr. 27: De oude akkers oostelijk van het huidige Klein-Zundert

Dit is een aantal onregelmatige akkers. Een latere ontwikkeling dan 25? Aan elkaar gegroeide kampen. Doorsneden door oude wegen. Begrenzing door wegen, perceelsscheidingen en dalranden.

1.2 Secundaire ontginningen (oude kampen)

- A. Westelijke uitbreiding Achtmaal. Regelmatige kampen. Jonger dan B.
- B. Westelijke uitbreiding Achtmaal. Onregelmatige kampen. Aan de oostzijde begrensd door een voormalig huiserf? (Aangepijld) Fungeerde in de 15e eeuw reeds als de "gemeene akkers". Ontgonnen ten koste van AARD I, zuidelijk van Achtmaal. Duidelijke grensweg. Tussen A en B een oude veedrift naderhand ontgonnen.
- C. Regelmatige en onregelmatige akkerkampen. Latere invulling.
- D. Gelijk aan C.
- E. Voortzetting ontginning hoeve De Geest in noordoostelijke richting. Diverse afzonderlijke eenheden nog min of meer herkenbaar.
- F. Hoeve De Buis. Vergelijkbaar met G. 13e of 14e eeuws? Grote onregelmatige blokken.
- G. Hoeve Hulsdonk. In 1890 ten minste in zes afzonderlijke boerderijen opgedeeld. Grote, soms onregelmatige blokken. Onderverdeeld in brede stroken op kaart weergegeven. Uitgifte (van een onderdeel?) in 1279.
- H. Berkhoeve (in de middeleeuwen: De Berckte). Geïsoleerde hoeve. Begrensd door perceelsscheidingen.
- I. Systematische uitbreiding van hoeve de Zaagput e.a.
- J. Systematische uitbreiding van de Wielhoef.
- K. Uitbreiding in de richting van de Weerijs van hoeve De Lent.
- L. Noordwaartse uitbreiding van Groot-Maarbergen.
- M. Westwaartse uitleg van de huiskampen van Weimeren. (Uitstulping langs de Oude Heistraat).
- N. Klein-Maarbergen. Wordt aangenomen een latere uitbreiding te zijn van Groot-Maarbergen (dochternederzetting). Begrenzing weinig geprononceerd.
- O. Kamptgunningen langs de Beverstraat op Etedonk. Wellicht 13e tot 14e eeuw? Duidelijk in het terrein begrensd.
- P. Later aanzetsel van het goed Ter Eik.
- Q. Uitbreiding cultuurland langs de Rustenburgstraat. Twee fasen onderscheiden: een westelijk blok met grote onregelmatige percelen en een westelijk blok met brede stroken.
- R. Kamptgunning Waayenberg. Bredaas goed: 13e en 14e eeuw. Duidelijk begrensd aan de westzijde door bossen; aan de oostzijde door de Lange Gooren. Aan de noordkant een oude weg.
- S. Uitbreiding oude Wernhoutse akkers 17 en 18. Kleine kampen die er tegenaan geplakt lijken te zijn.
- T. Uitbreiding akkers Groot-Zundert 24.

- U. Systematische uitbreiding akkers ten oosten van de Moersloot. Noordgrens: Raambergweg. Brede stroken, die op de kaart zijn aangegeven; onderverdeeld in vierkante en rechthoekige kampen.
- V. Latere uitbreiding akkercomplex 27. Gemengd grondgebruik. Kleine onregelmatige percelen. Hierbinnen is het voorkomen van oudere kernen niet onmogelijk.
- W. Latere uitbreiding kamponginning "Lochtenburg".

1.3 Tertiaire ontginningen (jongere kampen)

- a. 17e en 18e eeuwse kamponginningen (regelmatig) op uitgemoerd terrein.
- b. Laveibos. 17e en 18e eeuwse kamponginning (regelmatig) op uitgemoerd terrein.
- c. Angora-hoeve. 18e eeuwse kamponginning op uitgemoerd terrein.
- d en e. Late uitbreidingen van Ostayen. Systematische strookvormige uitbouw tot aan de Bakzakkenstraat.
- f. Uitleg van de Kloothoef bestaande uit regelmatige strookvormige percelen.
- g. Uitbouw van De Buis. Regelmatige vierkante en rechthoekige percelen.
- h. Uitbouw tot aan de Schrobbenloop van het goed de Zaagput. Brede stroken opstrekkend vanaf de Kleine Heistraat.
- h bis. Uitbouw van de Wielhoef. Opstrekkend vanaf de Bloemstraat. Gedeeltelijk ten koste van de Bloemaard (AARD II).
- i. Uitbouw van het goed de Waayenberg. Brede stroken opstrekkend vanaf de achterzijde.
- j. Ontginningen langs de Zandstraat. Eerste fase in cultuurname van het natte heide en moergebied tussen de Zandstraat en de Grote Heistraat.

1.4 Andere verschijnselen van historisch-geografische aard

Naast oude akkers en huiskampen, oude kamponginningen en jonge kamponginningen, kenmerkt het Zundertse cultuurlandschap zich nog door andere verschijnselen van historisch-geografische aard die door ons op kaart zijn aangebracht:

- I. De categorie ontginningen die zich niet duidelijk laat begrenzen doch waarvan enkele karakteristieke lijnen in het landschap zijn aangegeven.
  - (a) de opstreckende percelen van het Biggelaar, aan weerskanten van de Berkhoeve. Vroeger bestond dit gebied hoofdzakelijk uit schaarhoutbossen die eenmaal in de zes jaar werden gekapt.
  - (b) de opstreckende percelen langs de Rustenburgstraat noordelijk van Wildert. Ouderdom onbekend, doch vóór 1800.
  - (c) opstreckende percelen langs de Weduwestraat. Vóór 1800.

- ⓓ natte heide en moergebied (Vucht, Moer, Most) tussen de Zandstraat en de Grote Heistraat. Opeengelegd vanaf de wegen in de 16e en 17e eeuw? Gedeeltelijk opstrek. Achtergrenzen nog zichtbaar.
- II. De Vennen. Hun contouren zijn aangegeven voor zover nog zichtbaar (ve).
- III. De voormalige venen of moeren. Ook hiervan zijn de grenzen aangegeven voorzover deze nog in het landschap zichtbaar zijn (v v v v).
- IV. De landgoederen (LG). Deze zijn meestal in de 17e en 18e eeuw gesticht op voormalige moerterreinen. Voorzover de begrenzing hiervan uit 1890 nog zichtbaar is, werd deze in kaart gebracht.
- V. Enkele belangrijke beemdgebieden die hun oorspronkelijke karakter nog niet (geheel) verloren hebben zijn eveneens begrensd:
- Ⓐ1 De Beemden bij Bakkenbrug. Onregelmatige verkaveling. Wellicht uit de 13e - 14e eeuw.
- Ⓐ2 Onregelmatige beemdverkaveling bij het middeleeuwse goed Ten Broeke. Wellicht uit de 13e - 14e eeuw.
- Ⓐ3 Beemdenverkaveling begrensd door natuurlijke stroompjes in het dal van de Weerijs (o.a. de Mortel).
- Ⓑ1 Kenmerkende strookvormige beemdenverkaveling bij Stuivezand.
- Ⓑ2 Strokenverkaveling in de beemden tussen de Voorste- en Achterste Schaapsdijk.
- Ⓑ3 Strookvormige beemdenverkaveling.
- Ⓑ4 Strookvormige beemdenverkaveling naast Egeldonk.
- VI. Tenslotte zijn enkele lijnvormige landschapselementen onderscheiden, zoals oude turfvaarten; oude wegen, hoofdzakelijk uit de middeleeuwen; oude wegen voorheen fungerend als vee-driften en "landgoed"-wegen. Speciaal aangegeven is de oude door-gaande weg, 12e - 13e eeuws(?) die evenwijdig loopt aan de rivier de Weerijs. Deze weg doorsnijdt de beekdalen die hij kruist loodrecht. Overigens loopt hij langs de flanken van de ruggen waarop ook de oude akkers zijn aangelegd.

2 TOELICHTING

Bij het opstellen van de "Lijst van in het landschap herkenbare objecten van historisch-geografische aard" is geprobeerd de gene-se voorop te stellen: wat is nog zichtbaar van de ontwikkeling die het cultuurlandschap in het verleden heeft doorgemaakt. In feite betekent dit het illustreren van het verloop van de ontgin-ningsgeschiedenis. Dit voornemen is gemakkelijk uit te spreken maar moeilijk te realiseren. Zeker wanneer hiervoor niet veel tijd beschikbaar is. Het schetsen van de voortgang van de ont-ginning vergt meer diepgaand onderzoek. Hiervan kon in het kader van dit rapport geen sprake zijn. Evenmin kon gebruik worden gemaakt van bodemkundige informatie of van gegevens betreffende het reliëf. Toch is, op grond van ervaring en met behulp van een oppervlakkige exploratie van gedrukte historische bronnen en van literatuur, een eerste poging gewaagd om de ontwikkeling in beeld te brengen.

Zoals gezegd is daarbij uitgegaan van wat momenteel nog in het landschap aan culturele landschapselementen aanwezig is. Deze zijn geplaatst in een historisch kader, voornamelijk van juridisch-organisatorisch karakter (allodium of leengoed, hertogelijk of ressorterend onder de heer van Breda, veel of weinig verschillende cijnsgoederen, ouderdom kerkstichting, eigendomstitels etc.). Tevens is in het kader van dit globale historische vooronderzoek gekeken naar uitgaven van land en oude vermeldingen van dorpen, gehuchten en boerderijen. Zo mogelijk is hierbij ook de naamkundige betekenis ontleed. Nadat het materiaal op deze wijze was geanalyseerd, is getracht de interne structuur van het cultuurlandschap uiteen te rafelen en te verklaren. Daarbij werd aandacht besteed aan de vormaspecten van de drie deelstructuren waarin elk cultuurlandschap normaaliter uiteenvalt: de parcelering, de bewoning en de infrastructuur. Met name is in dit verband aandacht besteed aan verschillen in regelmaat en omvang. Voorts zijn de deelstructuren bekeken op hun onderlinge rangschikking waarbij werd gerefereerd aan goed onderzochte voorbeelden elders in Nederland en West-Europa. Voorts werd gezocht naar mogelijke verbanden met het natuurlijke substraat. Opzettelijk heeft de samensteller zich beperkt tot de hoofdstructuurlijnen die hij in het landschap herkende omdat deze voor het opstellen van een landschapsplan van het meeste belang zijn: grenzen van grotere akkercomplexen, ontginningseenheden, landgoederen, veencomplexen alsmede lijnvormige landschapselementen als wegen, waterlopen en turfvaarten. Uit het bovenstaande mag blijken dat de resultaten niet beschouwd mogen worden als de vrucht van een uitputtend, dus in alle opzichten betrouwbaar wetenschappelijk onderzoek. Verdere studie zal zeker tot een bijstelling van het hier gepresenteerde kunnen leiden. Dit brengt ons tot het formuleren van een aantal thema's en onderwerpen die naar onze mening een nader onderzoek behoeven.

3 ONDERZOEKSTHEMA'S

1. Onderzoek naar de interne geleiding binnen de grotere, van oorsprong open, akkercomplexen. Perceelsanalyse voor het onderscheiden van de oudste kernen (met behulp van kadasterkaarten van omstreeks 1830).
2. Onderzoek naar de feitelijke begrenzing van de verschillende ontginningseenheden (1 t/m 27; A t/m W en a t/m j).
Dit kan gebeuren door:
  - a. analyses van de eigendomsverhoudingen in 1830 aan de hand van de oorspronkelijke aanwijzende tafels van het kadaster.
  - b. zo mogelijk onderzoek naar de eigendomsverhoudingen in de 17e en in de 18e eeuw aan de hand van de verpondingscohirten.
  - c. koppeling van de gegevens van a en b aan oude leenregisters en cijnsboeken.

- d. lokalisering van de oude tiéndblokken. Vanwege de uitgebreidheid van dit type onderzoek dient een en ander beperkt te blijven tot enkele probleemgevallen en ter toetsing op enkele plaatsen van de eerder verkregen onderzoeksresultaten.
  - e. onderzoek naar de ligging van de middeleeuwse boerenerven.
3. Onderzoek naar het optreden van reliëfverschillen in relatie met de parcelering: steilrandjes (begrenzing ontginningseenheden); bolle akkers (individuele kampongtginning); vlakke akkercomplexen (collectieve ontginning).
  4. Onderzoek naar nog zichtbare begrenzing van hertogelijke enclaves binnen Zundert (met name Zundert-Hertog).
  5. Tracering van de turfvaarten. In hoeverre nog begeleid door aarden wallen. Voorts het voorkomen van resten van oude turfvaarten binnen de landgoederen.
  6. Gerichtte keuze van te sparen of te herstellen houtwallen naar aanleiding van een onderzoek naar de oorspronkelijke verbreding van dit fenomeen binnen het ruilverkavelingsblok.
  7. Hoewel buiten het eigenlijke werkterrein van STIBOKA kunnen wij niet nalaten te attenderen op de grote archeologische potenties van het gebied. Op de akkercomplexen zijn met name vondsten te verwachten uit de IJzertijd, de Romeinse tijd en de Late Middeleeuwen. Rond de moeren en de vennen bevinden zich rijke vindplaatsen uit het paleolithicum en het mesolithicum. Bij Ostayen en Laveibos zijn voorts vondsten gedaan uit het neolithicum. Bij de Lange Gooren zijn tenslotte vondsten gedaan uit de Bronstijd.

WAGENINGEN, manuscript afgesloten:
18 november 1981

ADDENDA

1.2   Secundaire ontginningen (oude kampen)

X.   De Egeldonk

1.3   Tertiaire ontginningen (jongere kampen)

k.   Jongere uitbouw ten noordwesten van Luitert